

Innhold

1 Innledning	3
2 Indikatorsett	4
2.1 Bærekraft og klima i kåringen	5
3 Utviklingen i fylkene	7
3.1 Næringslivet	8
3.2 Arbeidsmarkedet	9
3.3 Demografi	10
3.4 Kompetanse	11
3.5 Kommuneøkonomien	11
4 Kommuner	14
4.1 Næringslivet	15
4.2 Arbeidsmarkedet	16
4.3 Demografi	16
4.4 Kompetansenivået	19
4.5 Kommuneøkonomien	20
4.6 Endringer i kommunenes rangeringer over tid	22
Vedlegg 1. Beregningsmetode og datagrunnlag	
V1.1 Sammenlignbarhet med tidligere kåringer	26
V1.2 Beregningsmetode	26

Innledning

Kommune-NM er en årlig rangering av de økonomiske prestasjonene og rammebetingelsene for næringslivet i norske kommuner. Kommune-NM 2024 dekker fem temaområder: Næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Kommune-NM er utelukkende basert på kvantitative data, hentet fra offisielle statistikker. Årets kåring baseres på tall for 2023. Kommune-NM omfatter også tidsserier tilbake til 2017, slik at det er mulig å analysere utvikling over tid på de ulike områdene.

Kommune-NM måler kommunens økonomiske bærekraft og potensiale for vekst, slik sett kan en si at kåringen også måler attraktivitet for næringslivet. Kommune-NM måler ikke politikk eller næringsvennlighet direkte. Kommuner som rangeres høyt i Kommune-NM har gjerne høy yrkesdeltakelse, høy andel private jobber, en ung og kompetent arbeidsstyrke, høy næringsvariasjon og god kommuneøkonomi.

Sola rangeres høyest i årets kåring, og foran Oslo. Deretter følger Bærum og Trondheim. Kommuner som rangeres høyest er typisk større by-, tettsteds, utdannings- og høyteknologikommuner, eller kommuner med betydelig innslag av industri, oppdrettsnæring og energiproduksjon, i tillegg til enkelte reiselivskommuner. Hovedtyngden av de lavest rangerte kommunene er distriktskommuner preget av fraflytting og aldring.

At en kommune eller et fylke kommer dårligere ut i rangeringen, betyr ikke nødvendigvis at utviklingen innenfor kommunen/fylket har vært negativ, men kan komme av at andre har hatt mer positiv utvikling over tid. I Kommune-NM indekserer vi utviklingen innenfor hver indikator både over tid og mellom kommuner. Dette gjør det mulig å se på utvikling i en kommune eller et fylke over tid, uavhengig av rangering.

2. Indikatorsettet

Indikatorsettet består av 19 enkeltindikatorer som er samlet under fem områdeindikatorer. Datagrunnlaget er basert på offisielle statistikker fra Statistisk sentralbyrå og NAV.

OMRÅDE	ENKELTINDIKATORER
NÆRINGS LIV	Næringsvariasjon: Målt ved 1 minus summen av kvadrerte næringsandeler (+)
	Inntektsnivå: Gjennomsnittlig bruttoinntekt per person 17 år og over, 2023-kroner*(+)
	Privat sysselsetting: Sysselsatte i privat sektor som andel av totalt antall sysselsatte, prosent (+)
	Kommunens kjøp av private tjenester: Kommunens kjøp av tjenester fra private i prosent av brutto driftsutgifter (+)
	Eiendomsskatt fra næringseiendom i gjennomsnitt per sysselsatt: Skatt på annen eiendom per sysselsatt etter arbeidssted, 2023-kroner (-)
ARBEIDSMARKED	Sysselsettingsandel: Sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen 15-74 år (+)
	Sykefravær: Tapte dagsverk på grunn av egen sykdom i prosent av avtalte dagsverk (-)
	Uføre: Uføre pensjonister 18-67 år i prosent av befolkningen 18-66 år (-)
	Arbeidsledige: Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken (-)
DEMOGRAFI	Befolkningsvekst: Gjennomsnittlig årlig vekst i befolkningen over tre år. Prosent (+)
	Unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken: Innbyggere 26-35 år som andel av innbyggere 56-65 år. Prosent (+)
	Netto innflytting: Netto innflytting mellom kommunene i prosent av befolkningen (+)
KOMPETANSE	Sysselsatte med minst fire års høyere utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå over 4 år etter arbeidssted i prosent av alle sysselsatte i kommunen (+)
	Sysselsatte med bestått fagprøve: Sysselsatte med beståtte fagprøver som høyeste utdanningsnivå i prosent av alle sysselsatte i kommunen (+)
	Sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning (opptil 4 år): Sysselsatte med 1-4 års høyere utdanning innen naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag i prosent av alle sysselsatte i kommunen (+)
KOMMUNE-ØKONOMI	Kommunale administrasjonsutgifter: Kommunens netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, 2023-kroner (-)
	Resultatgrad: Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (+)
	Kommunal betalingsevne: Arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter (+)
	Aldring: Befolkningen over 80 år i prosent av befolkningen i 15-74 år 20 år frem i tid (-)**

(+) angir høyere rangering ved høyere verdi, og (-) angir høyere rangering ved lavere verdi

* Tallgrunnlaget er fra 2022

** Nevneren er endret fra aldersspenn 16-66 år til 15-74 år

Fra og med 2024 er Haram kommune skilt ut fra Ålesund kommune. For tall før 2024 er Haram inkludert i Ålesunds tall. Haram kommune er ikke inkludert i årets kåring som selvstendig kommune på grunn av manglende tallgrunnlag.

Regionreformen, også med effekt fra 2024, har økt antallet fylker fra 11 til 15. Vi benytter den nye fylkesstrukturen i årets kåring, selv om tallgrunnlaget er fra 2023 og tidligere. Fylkesresultatene i Kommune-NM er summen av resultatene i kommunene tilhørende de respektive fylkene.

I totalrangeringen er hver enkeltindikator gitt lik vekt. For hver indikator rangeres kommunene fra 1 for høyest score til 356 for lavest score. Tilsvarende rangeres fylkene fra 1 til 15. Beregningsmetoden er beskrevet nærmere i et vedlegg til denne rapporten.

Områdeindikatoren for **næringsliv** uttrykker vekstkraften i privat næringsliv og omfatter fem enkeltindikatorer. Indikatoren for *næringslivsvariasjon* angir hvor robust næringslivet er med hensyn til spredning over flere næringer. En høy verdi indikerer at næringslivet har flere bein å stå på, mens kommuner med ensidig næringsliv er sårbare for enkelt nærings markedsutvikling. *Inntektsnivå* inngår som en indikator for den private kjøpekraften i kommunen, og *privat sysselsetting* indikerer omfanget av privat næringsliv. *Kommunenes kjøp av private tjenester* er en indikator på kommunesektorens privatisering og bruk av næringslivets tilbud. *Eiendomsskatt* på nærings-eiendom indikerer denne skatleggingens belastning for næringslivet.

Høy deltakelse i arbeidslivet er viktig for vekst og verdiskaping. Områdeindikatoren for **arbeidsmarked** dekker *sysselsettingsandel*, *sykefravær*, *uføreandel* og *arbeidsledighet*, der de tre siste teller negativt. Samlet uttrykker disse indikatorene ulike sider ved tilgang og bruk av arbeidskraft.

Områdeindikatoren for **demografi** er basert på *befolkningsvekst* og *nettoinnflytting* mellom kommunene. Høy vekst i befolkningen kan indikere attraktive arbeids-

markeder og forventninger om vekst i næringslivet. Videre uttrykker *unge i forhold til eldre* forskjeller i graden av aldring i arbeidsstokken mellom kommunene.

Høy grad av utdannet arbeidskraft er viktige faktorer for kvaliteten i det kommunale tjenestetilbudet og for næringslivets konkurranseevne. Områdeindikatoren for **kompetanse** viser kompetansenivået i kommunene både med hensyn til høyere utdanning, *minst fire års høyere utdanning og teknisk og naturvitenskapelig utdanning*, og tilbudet av arbeidskraft med *fagprøver*.

Områdeindikatoren for **kommuneøkonomi** gjengir ulike sider ved kommunesektorens økonomiske robusthet. *Administrasjonsutgifter* måler belastningen av netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, og lavere utgifter indikerer mer effektiv drift. Høy resultatgrad, målt som netto driftsresultat i forhold til brutto driftsinntekter, og høy arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter, indikerer god økonomistyring. *Aldring*, som måler andelen av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid, indikerer den framtidige belastningen av eldrebølgen.

2.1. Bærekraft og klima i kåringen

Klimautfordringene er et av de viktigste problemene verden må løse, konkretisert gjennom Parisavtalens ambisjoner. Parisavtalen har som mål å begrense økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen til under 2°C sammenlignet med førindustrielt nivå, og helst begrense økningen til 1,5°C. Dette krever dramatiske reduksjoner i klimagassutslippene på global basis innen midten av dette århundret. Norge er kjent som en energinasjon, der en betydelig del av verdiskapingen og eksporten er knyttet til energi og energi-intensive produkter. Overgangen til et lavutslippssamfunn og realiseringen av det grønne skiftet innebærer en omfattende omstilling og omlegging av energiproduksjonen, og skaper større etterspørsel etter fornybare energikilder. Dette skaper både muligheter for ny næringsutvikling, samtidig som det også kan være utfordrende for enkelte kommuner og lokalmiljøer som er sterkt avhengige av næringer som må omstilles til produksjon med lavere utslipp.

Økende ekstremvær, økte nedbørmengder og økt risiko for skred er en realitet, og næringslivet ser allerede negative konsekvenser av klimaendringer, også på lokalt nivå. Kommunene står overfor økte kostnader for sikringstiltak, som kan legge press på kommuneøkonomien og ofte krever ny kompetanse og ressurser til kartlegging. Noen områder forventes å bli ubeboelige på grunn av økt risiko for flom og ras, og vil medføre problemer og kostnader for kommuner, innbyggere og næringsliv.

Bærekraft og klima er områder som vil påvirke de lokale rammebetingelsene for næringslivet i Norge, og det vil variere geografisk hvordan næringslivet ulike steder vil rammes. Norsk klimamonitor, som er en klimarangering av norske kommuner sammenstilt av Noradapt, viser at det varierer både hvor mye kommunene vil rammes av klimaendringene og hvor mye de responderer for å håndtere klimaendringene. Rangeringen ser først og fremst på eksponering for fysisk klimarisiko og kommunenes evne til å håndtere denne. Noradapt viser til at kommunene som både påvirkes mest og responderer mest på klimaendringer i større grad er de store og mer sentrale kommunene, mens kommunene som er mest påvirket og responderer minst er små og mindre sentrale kommuner. Det er en tendens til at kommunene som presterer dårligere i Kommune-NM, som i stor grad er små og mindre sentrale, også er de som både påvirkes mer, og responderer mindre på klimaendringene. Årsaken til denne tendensen er trolig at mange små kommuner har mindre ressurser tilgjengelig for å gjennomføre tiltak for klimatilpasning.

Klima og bærekraft er et område som på sikt er aktuelt som en egen dimensjon å måle kommunene langs også i Kommune-NM. Tilgangen på klima- og bærekraftsdata på kommunalt nivå er imidlertid fortsatt relativt ufullstendig. Det er ønskelig at målevariablene er tilgjengelige for alle kommuner, helst for flere år tilbake. Videre er det utfordrende å knytte utslipp og forurensning som foregår lokalt ett sted, til kun en enkelt kommune. Et eksempel er et søppelforbrenningsanlegg i én kommune, som tar imot avfall fra flere kommuner, det samme gjelder kommuner med havneanløp, som også benyttes av innbyggere og næringsliv i andre kommuner.

Kommune-NM sammenstiller 19 ulike indikatorer på fem ulike områder, alt basert på statistikk fra SSB og NAV.

Kommune-NM sier således ikke noe om den enkelte kommunes næringsvennlighet, ei heller hvor i Norge det er best å bo. Årets kommune-NM er basert på tall for 2023. For hver indikator rangeres kommunene fra 1 for høyest score til 356 for lavest score.

Les mer på nho.no

3. Utviklingen i fylkene

Oslo, Rogaland og Akershus rangeres høyest av fylkene i årets kåring. Oslo ligger på topp i områdeindikatorene for næringsliv, arbeidsmarked og demografi mens Akershus gjør det best i områdeindikatoren for kommuneøkonomi. For områdeindikatoren kompetanse gjør Trøndelag det best i årets kåring, mens Rogaland kommer rett bak på en andreplass.

Rogaland er nest best på næringsliv, arbeidsmarked og kompetanse. I de to siste områdene demografi og kommuneøkonomi kommer Rogaland på en tredjeplass.

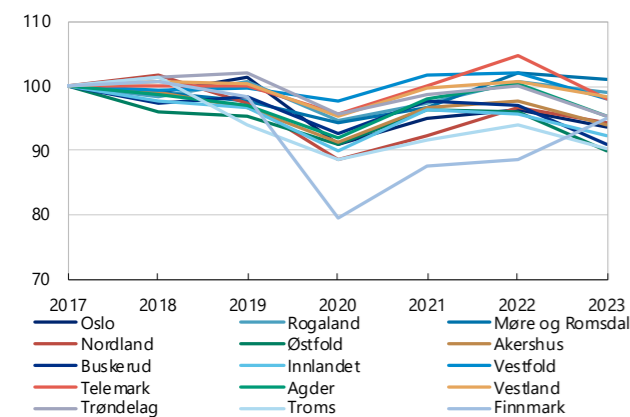
Rogaland har en relativt ung arbeidsstyrke, og befolkningsvekst. Akershus har tatt andreplassen på demografi i år, med landets høyeste befolkningsvekst og netto innflytting. Akershus trekkes ned av lavere rangering i kategorien kompetanse som henger sammen med relativt lav andel sysselsatte med bestått fagprøve. Akershus tar årets førsteplass i kategorien kommuneøkonomi som henger sammen med lave administrasjonsutgifter i Akershus-kommunene, og en i gjennomsnitt, ung befolkning.

	TOTALT	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommuneøkonomi
Oslo	1	1	1	1	3	6
Rogaland	2	2	2	3	2	3
Akershus	3	3	4	2	10	1
Trøndelag	4	8	6	5	1	4
Vestland	5	5	3	8	4	7
Vestfold	6	4	11	4	7	2
Møre og Romsdal	7	6	5	10	9	10
Buskerud	8	7	8	9	8	8
Agder	9	10	13	7	5	5
Østfold	10	9	15	6	11	9
Telemark	11	13	14	11	6	12
Innlandet	12	11	12	12	14	11
Troms	13	14	7	13	13	13
Nordland	14	12	9	15	12	14
Finnmark	15	15	10	14	15	15

Figuren under viser utviklingen i totalindikatoren for fylkene fra 2017 til 2023. Dette er normerte gjennomsnittsverdier for alle 19 indikatorene i kåringen. Grafen forteller om indikatorene i kåringen samlet sett har utviklet seg positivt eller negativt i perioden.

Gjennomsnitt alle indikatorer

2017=100

Kilde: Kommune-NM 2024 | NHO

I både 2020 og 2021 er tallene preget av koronakrisen. Alle fylker fikk økt arbeidsledighet, økt sykefravær og redusert sysselsettingsandel fra 2019 til 2020. Andelen sysselsatte i privat sektor ble også redusert i samtlige fylker. Mange av tiltakene var fortsatt i virke i store deler av 2021. Allikevel ser vi at alle fylker har hatt fremgang i totalindikatoren fra 2020 til 2022, før den for de fleste fylkene viser tilbakegang i 2023.

Den største tilbakegangen i 2023 ser vi på områdene kommuneøkonomi og arbeidsmarked. Arbeidsledigheten har økt noe i samtlige fylker med unntak av Telemark, der den har vært uendret. I Kommune-NM måler vi arbeidsledigheten i november hvert år. På landsbasis var den registrerte ledighetsraten 1,9 prosent i november 2023. Til sammenligning var raten 1,6 prosent i 2022.

Sykefraværet har også økt noe i samtlige fylker fra 2022 til 2023, med unntak av i Nordland hvor det har vært uendret på 6,2 prosent. På landsbasis var sykefraværet 5,6 prosent i 2023, mot 5,4 prosent i 2022. Sykefraværet på landsbasis har økt hvert år siden 2018.

Høy kostnadsvekst og økte renter har påvirket kommuneøkonomien negativt. Den gjennomsnittlige resultatgraden, målt som netto driftsresultat i prosent av brutto drifts-

inntekter i landet som helhet var 0,8 prosent i 2023. I 2022 var den 3 prosent. I hele 5 av 15 fylker er kommunenes gjennomsnittlige resultatgrad negativ i 2023. I 2021 og i 2022 var det ingen fylker som hadde negativ resultatgrad i gjennomsnitt for kommunene.

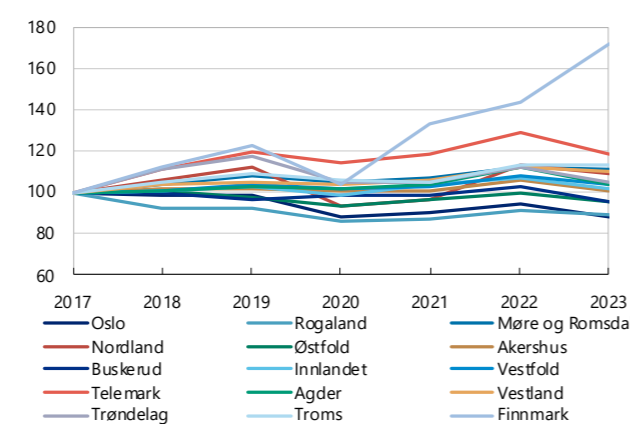
3.1. Næringslivet

Et næringsliv med god lønnsomhet vil tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft og legge grunnlag for vekst og utvikling. Økt grad av sentralisering forsterker effektene og bidrar til at utviklingen ofte skjer i sammenheng med store byer og regioner der det allerede er aktivitet.

Oslo, Rogaland og Akershus kommer best ut på næringslivsindikatorene. Nederst på næringslivsområdet er Finnmark, Troms og Telemark. Alle tre fylkene har relativt høy eiendomsskatt, lav andel privat sysselsetting og kommunene i disse fylkene kjøper færre tjenester fra næringslivet. Telemark har relativt lavt brutto inntektsnivå i befolkningen. Figuren under viser utviklingen over tid. Alle fylkene, med unntak av Finnmark har hatt tilbakegang fra i fjor. Prosentmessig er svekkelsen størst i Telemark, Oslo og i Buskerud. Finnmark har forbedret alle indikatorene innenfor næringsliv i 2023.

Næringsliv

2017=100

Kilde: Kommune-NM 2024 | NHO

Næringslivsområdet måler næringsvariasjon, kjøpekraft i befolkningen, andel sysselsatte i privat sektor, kommunens kjøp av private tjenester og eiendomsskatt på næringsseiendom.

Andelen **sysselsatte i privat sektor** gikk litt ned i alle fylker fra 2022 til 2023. På landsbasis falt andelen noe i de to pandemiårene 2020 og 2021, men tok seg opp

igjen i 2022. I 2023 falt andelen 0,2 prosentenheter sammenlignet med 2022. Det er relativt stor variasjon mellom fylkene innenfor andelen privat sysselsetting, fra Oslo på topp med 74,9 prosent av sysselsatte i privat sektor, til Troms med 56,7 prosent.

Kjøpekraften er målt ved **bruttoinntekt per innbygger**. Det foreligger ikke tall for 2023 i skrivende stund, derfor benyttes tall fra år t-1 i beregningsgrunnlaget for denne indikatoren. Det vil si at det er bruttoinntektstall i 2022 som ligger til grunn for kåringen i år. Kjøpekraften falt i samtlige fylker, med unntak av i Finnmark hvor den var om lag uendret fra 2022 til 2023. Inntektsnivået per innbygger er klart høyest i Oslo på 634 100 kroner¹, fulgt av Akershus og Rogaland. Et høykompetent næringsliv som etterspør spesialisert arbeidskraft er en driver, mens sysselsettingsandelen også vil påvirke resultatet, da gjennomsnittet beregnes ut fra gjennomsnittlig bruttoinntekt per person over 17 år. Innlandet kommer lavest ut med gjennomsnittsinntekter i befolkningen på 489 700 kroner.

Kommunenes kjøp av private tjenester (målt som prosent av brutto driftsutgifter) er høyest i Oslo, fulgt av Akershus og Vestland. Denne indikatoren er svakest i Innlandet, Telemark og Finnmark. Utviklingen i kommunale kjøp av private tjenester har vært positiv i samtlige fylker med unntak av Oslo. Østfold og Finnmark hadde størst økning i indikatoren.

Eiendomsskatt på næringseiendom økte samlet sett i 2023. Eiendomsskatten falt i Oslo, Møre og Romsdal, Finnmark og i Nordland. Den største økningen var i Trøndelag, Buskerud og i Agder. Fylket med høyest eiendomsskatt i 2023 var Finnmark. Lavest var Vestfold, der ingen av kommunene har hatt eiendomsskatt på næringseiendom siden Holmestrand avvirket sin fra og med 2018.

3.2. Arbeidsmarkedet

Høy arbeidsdeltakelse er en forutsetning for den norske velferdsmodellen. Flere arbeidstimer vil øke verdiskapingen og skattegrunnlaget, øke inntektene for den enkelte og samtidig redusere utgiftene til passive ytelser. Tilgang til arbeidstakere med nok og rett kompetanse er en forutsetning for vekst og utvikling av næringslivet og derigjennom sysselsetting. Områdeindikatoren for arbeids-

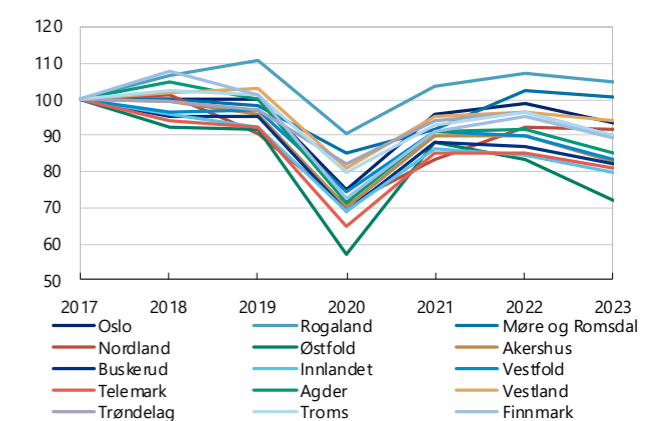
markedet dekker sysselsettingsandel, (lavt) sykefravær, (lav) uføreandel og (lav) arbeidsledighet, som alle gir uttrykk for positive trekk ved aktiviteten i arbeidsmarkedet.

Oslo rangerer høyest på fylkeslisten på arbeidsmarkedsområdet, etterfulgt av Rogaland og Vestland. Oslo havner øverst på listen i denne kategorien til tross for at dette var fylket med nest høyest arbeidsledighet i 2023 (på måletidspunktet november). Høyest arbeidsledighet hadde Østfold, lavest hadde Troms. Oslo hadde høyest sysselsettingsandel målt etter arbeidssted, fordi mange pendler inn til fylket, og samtidig også lavest sykefravær og lavest andel uføre av alle fylkene. Nederst i kategorien arbeidsmarked finner vi Østfold, Telemark og Agder. Østfold har, i tillegg til høyest arbeidsledighet, lavest sysselsettingsandel og høyest sykefravær. Agder hadde nest høyest andel uføre i landet i 2023 og samtidig lav sysselsettingsandel.

Samtlige fylker hadde negativ utvikling på arbeidsmarkedsområdet i 2023. Utviklingen i Østfold var svakest, mens utviklingen i Nordland var minst negativ. Utviklingen er drevet særlig av økt arbeidsledighet, høyere sykefravær i de fleste fylker.

Arbeidsmarked

2017=100

Kilde: Kommune-NM 2024 | NHO

På landsbasis økte **arbeidsledigheten** fra 1,6 prosent i november 2022 til 1,9 prosent i november 2023. Indikatoren omfatter registrerte helt ledige og fanger dermed ikke opp endringer i andelen delvis ledige. Indikatoren måler heller ikke arbeidsledige på tiltak.

¹ 2023-kroner

Størst var økningen i Oslo som gikk fra ledighet på 1,9 prosent i november 2022 til 2,4 prosent i samme måned i 2023.

Sykefraværet, her målt ved legemeldt fravær, økte på landsbasis fra 2022 til 2023, fra 5,4 prosent til 5,6 prosent². Sykefraværet har økt i samtlige fylker i 2023, med unntak av i Nordland hvor sykefraværet har vært uendret på 6,2 prosent. I 2018, lå sykefraværet på 4,9 prosent og har økt hvert år siden.

Østfold og Finnmark har det høyeste sykefraværet i landet på henholdsvis 6,5 prosent og 6,4 prosent. Lavest er det i Oslo og Rogaland.

Sysselsettingsandelen, her målt ved sysselsetting etter arbeidssted i årets fjerde kvartal, falt noe i et flertall fylker fra 2022 til 2023. På landsbasis var sysselsettingsandelen uendret på 68,8 prosent. Sysselsettingsveksten var størst i Møre og Romsdal, mens Akershus hadde det største fallet i sysselsetting. Lavest sysselsettingsandel i 2023 finner vi i Østfold, mens høyest finner vi i Oslo.

Uføreandelen faller litt for landet som helhet fra 10,7 prosent til 10,6 prosent av befolkningen mellom 18 og 67 år. Uføregraden totalt sett har vært relativt stabil siden 2019. Andelen er 0,7 prosentpoeng høyere enn den var ved begynnelsen av måleperioden i 2017 for landet som helhet. I Kommune-NM måler vi uføreandel som antall uførepensjonister i prosent av bosatte i arbeidsfør alder.

Oslo, etterfulgt av Akershus, har lavest andel uføre, mens Agder, Telemark, Innlandet og Østfold alle har over 14 prosent uføre.

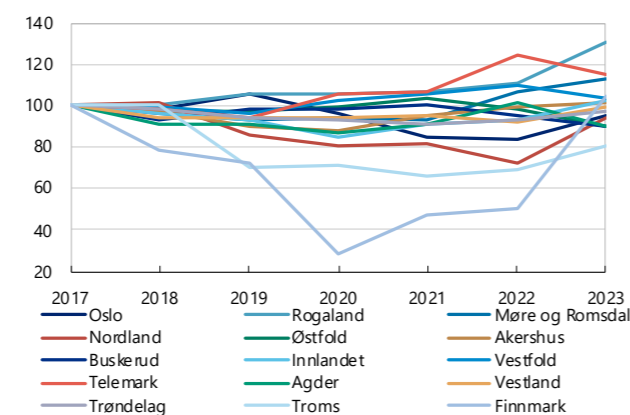
3.3. Demografi

Den demografiske sammensetningen i et fylke legger premissene for etterspørselen etter varer og tjenester, og næringslivets muligheter for å få tak i kompetanse og arbeidskraft. Befolkningsveksten og tilstrømmingen av yngre er viktige temperaturmålere på forventninger om fremtidens vekst i næringsliv og arbeidsmarkeder. Områdeindikatoren for demografi omfatter *befolkningsvekst*, andelen *unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken* og *nettoinnflytting* mellom kommunene.

På demografiindikatorene samlet rangeres Nordland, Finnmark og Troms lavest. Øverst på listen finner vi Oslo, Akershus og Rogaland.

Demografi

2017=100

Kilde: Kommune-NM 2024 | NHO

Andelen unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken er klart størst i Oslo der det er mer enn to unge per én eldre. Indikatoren måler antall personer i aldergruppen 26-35 år i prosent av personer i aldergruppen 56-65 år. Etter Oslo følger Trøndelag og Rogaland. Lavest er andelen i Innlandet der andelen unge utgjør litt under 85 prosent av de eldre i arbeidsstyrken.

Indikatoren som måler **innenlands nettoflytting** viser hvilke fylker som henter innbyggere fra andre. Akershus rangeres høyest med netto innflytting på 0,9 prosent i 2023. Deretter følger Vestfold med 0,4 prosent og Rogaland med 0,3 prosent. Troms var fylket med størst utflytting i 2023 på -0,9 prosent. Deretter følger Nordland og i Finnmark, med hhv. -0,7 og -0,6.

Befolkningsveksten, målt som gjennomsnitt av siste tre år, var positiv i alle fylker i 2023. Befolkningsveksten for landet som helhet var 0,7 prosent. Befolkningsveksten var høyest i Akershus, deretter i Agder og i Rogaland. Lavest var den i Finnmark, Nordland og i Troms.

² Tapte dagsverk grunnet sykdom i prosent av avtalte dagsverk. Kun legemeldt fravær er tilgjengelig på kommunenivå, og brukes derfor her.

3.4. Kompetanse

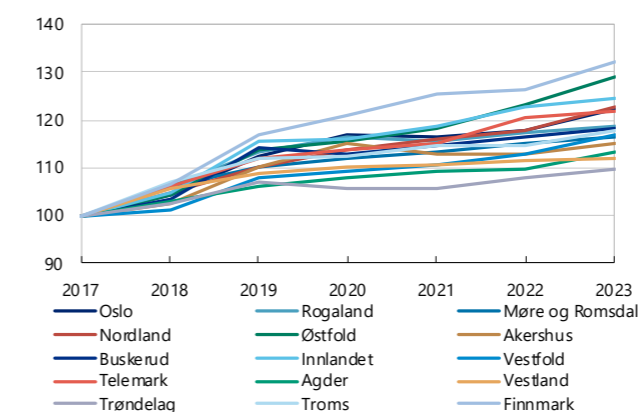
Tilgang på kvalifisert arbeidskraft er grunnleggende for næringslivet. Ulike næringer etterspør ulik kompetanse. Samtidig gir et variert jobbmarked flere muligheter og er attraktivt for etablering og tilflytting. De mest spesialiserte arbeidsmarkedene finnes i tilknytning til klynger og til de største byene. Når næringslivet tenderer å etablere seg der kompetansen finnes, forsterkes allerede sterke regioner. Områdeindikatoren for kompetanse inkluderer indikatorer for sysselsettingsandeler med minst fire års høyere utdanning og med teknisk og naturvitenskapelig utdanning, samt tilbudet av arbeidskraft med fagprøver.

Trøndelag rangeres høyest på kompetanse. Deretter følger Rogaland og Oslo. Nederst finner vi Finnmark, Innlandet og Troms. Alle fylker har hatt framgang på kompetanseområdet over de senere årene.

Kompetanseindikatoren måler antall sysselsatte med høy kompetanse (målt som høyt utdannede eller personer med bestått fagbrev) som andel av totalt antall sysselsatte.

Kompetanse

2017=100

Kilde: Kommune-NM 2024 | NHO

Oslo ligger klart på topp med over 24 prosent av arbeidstakere med over **4 års høyere utdanning på universitets- eller høyskolenivå**. Akershus rangeres som nummer to med 14,4 prosent, tett etterfulgt av Troms og Trøndelag med henholdsvis 13,8 prosent og 13,5 prosent. Andelen sysselsatte med høyere utdanning økte i alle fylkene fra 2022 til 2023.

Andelen sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning er også høyest i Oslo, med 5,2 prosent, og i Trøndelag med 4,6 prosent. Rogaland og Vestland ligger også høyt med andeler på 4,3 prosent, noe som reflekterer etterspørselen fra næringslivet tilknyttet for eksempel olje- og gassvirksomheten og sjønæringene. Innlandet, Finnmark og Troms kommer lavest ut med andeler på 2,5 til 2,8 prosent.

Andelen sysselsatte med **fagprøve** som høyeste utdanningsnivå er høyest i Agder med 21,9 prosent. Like bak kommer Telemark og Nordland med henholdsvis 21,2 prosent, og 20,9 prosent. Oslo kommer klart lavest med 7,3 prosent.

3.5. Kommuneøkonomien

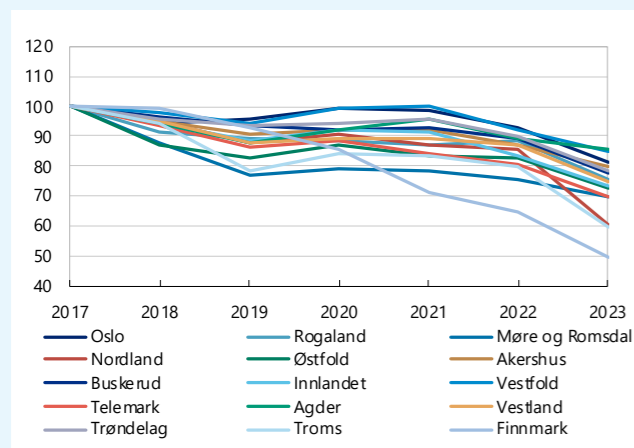
En god og bærekraftig økonomistyring i kommunene er viktig for nasjonaløkonomien og sentralt for å kunne gi gode tjenestetilbud til befolkningen og næringslivet. Befolkningsvekst påvirker kommuneøkonomien med høyere skatteinntekter og flere til å dele på de faste utgiftene og vekst i tildelingen av midler. Budsjettene tilpasses antall innbyggere og innbyggernes demografi.

Administrasjonsutgifter måler belastningen av netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, og lave utgifter indikerer effektiv drift. Høy *resultatgrad*, målt som netto driftsresultat i forhold til brutto driftsinntekter, og høy *kommunal betalingsevne*, målt som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter, indikerer god økonomistyring. Arbeidskapitalen måles som omløpsmidler eks. premieavvik fratrukket kortsiktig gjeld og indikerer om kommunen har tilstrekkelig med midler til å dekke sine løpende forpliktelser. *Aldring*, som måler andelen av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid, indikerer den framtidige belastningen av eldrebeholdningen.

I årets rangering ligger Akershus på førsteplass på kommuneøkonomi, etterfulgt av Vestfold og Rogaland. Lavest er Finnmark, Nordland og Troms.

Kommuneøkonomi

2017=100

Kilde: Kommune-NM 2024 | NHO

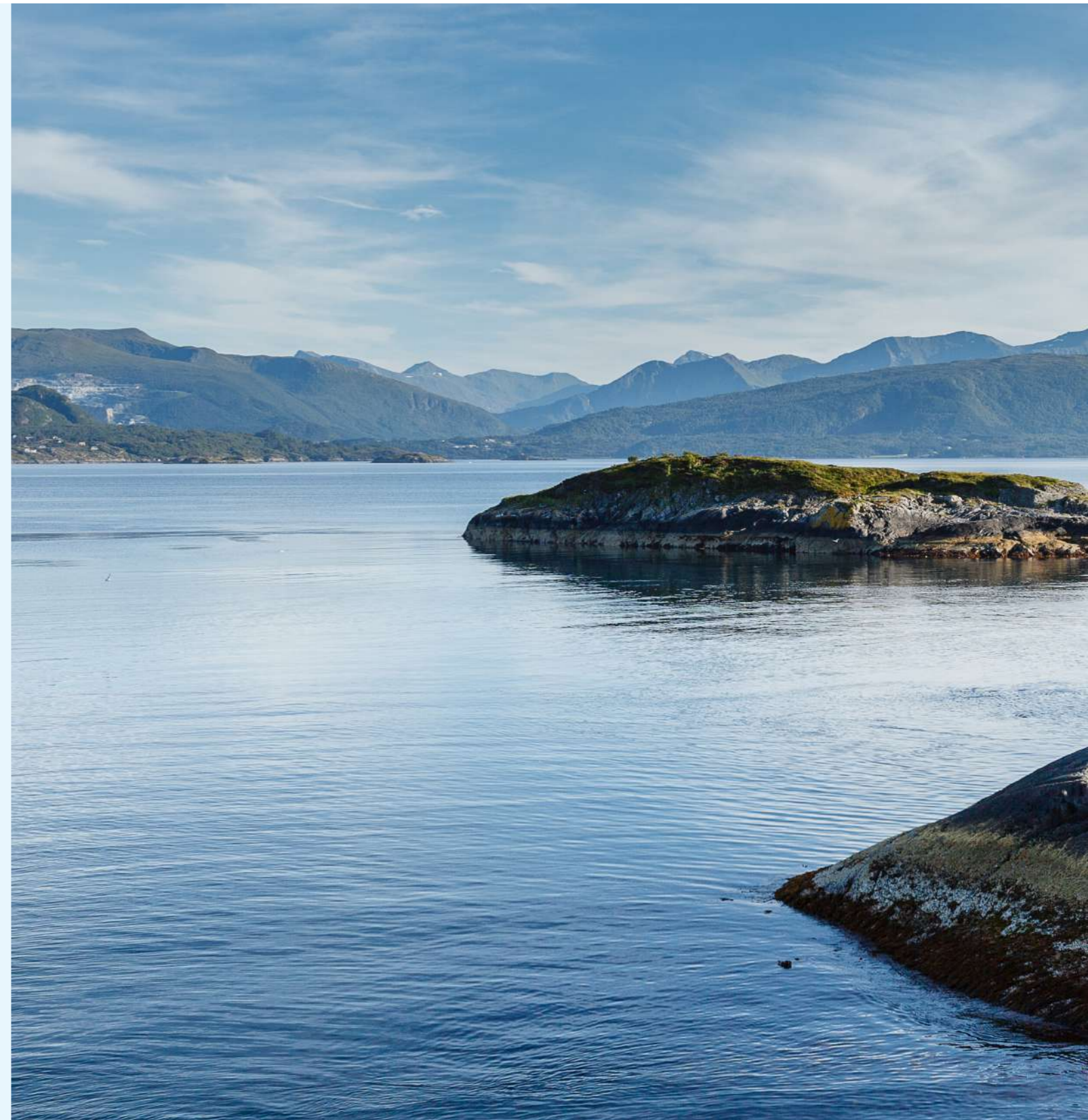
Kommunenes administrasjonsutgifter økte i et flertall av fylkene i 2023. Høy pris- og kostnadsvekst har også påvirket mange av kommuneregnskapene. Likevel har 5 av fylkene lavere administrasjonsutgifter i 2023 enn i 2022. I Møre og Romsdal er administrasjonsutgiftene 12,5 prosent lavere. På den andre siden har de økt med 25 prosent i Oslo. Lavest administrasjonsutgifter i 2023 har Vestfold-kommunene, mens de høyeste har Finnmark-kommunene.

Resultatgrad er målt som netto driftsresultat som andel av brutto driftsinntekter. På landsbasis har resultat-

graden svekket seg fra 3,0 prosent i 2022 til 0,8 prosent i 2023, som blant annet henger sammen med høy kostnadsvekst og høyere renteutgifter for kommunene i 2023 enn i 2022. Agder-kommunene og Innlandet-kommunene hadde positiv utvikling i resultatgraden fra 2022 til 2023, mens i de øvrige fylkene var resultatgraden svakere i 2023 enn i 2022. Den største svekkelsen var i Finnmark.

Den **kommunale betalingsevnen**, målt som arbeidskapital (omløpsmidler eks. premieavvik fratrukket kortsiktig gjeld) i prosent av brutto driftsinntekter, er sterkest i Trøndelag, deretter i Akershus og Vestfold. Oslo gjør det svakest på denne indikatoren og har som eneste fylke negativ arbeidskapital i 2023. Dette er ikke ensbetydende med negativ likviditet, men følger av finansstrategien til kommunen hvor investeringsregnskapet i 2023 er gjort opp med udekket finansiering, og ledig likviditet i form av omløpsmidler er disponert midlertidig for å utsette behovet for låneopptak.

Aldring er en indikator for forventede utgifter til omsorg i årene framover. Denne indikatoren 20 år fram i tid reflekterer hovedsakelig framskrivninger av dagens befolkningssammensetning. Her rangerer Oslo, Akershus og Rogaland best. Sist er Nordland, Innlandet og Telemark.

4. Kommuner

Kommunene som rangerer høyest i Kommune-NM ligger typisk i Østlandsområdet, langs kysten i Sør-Norge og i byområdene langs hele kysten. I tillegg gjør reiselivskommuner i indre Nordfjord og indre Sogn og vintersportområder på Østlandet det gjerne godt.

Listen over de lavest rangerte kommunene domineres av små distriktskommuner. Tallene viser dessuten en

oppnopning av utfordrende utviklingstrekk. Svak utvikling på ett område sammenfaller ofte med svak utvikling på flere.

Tabellen under viser de 20 høyest og lavest rangerte kommunene i årets Kommune-NM.

Tabell 4.1: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2023

De 20 høyest rangerte kommunene i 2023		De 20 lavest rangerte kommunene i 2023	
	RANGERING		RANGERING
Sola	1	Ibestad	337
Oslo	2	Kvæneangen	338
Bærum	3	Nord-Odal	339
Trondheim - Tråante	4	Moskenes	340
Stavanger	5	Aremark	341
Bergen	6	Lyngen	342
Ås	7	Stor-Elvdal	343
Kongsberg	8	Karlsøy	344
Sandnes	9	Grane	345
Klepp	10	Værøy	346
Austevoll	11	Søndre Land	347
Lier	12	Unjárga - Nesseby	348
Ullensaker	13	Bindal	349
Sogndal	14	Engerdal	350
Asker	15	Røyrvik	351
Tysvær	16	Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	352
Tromsø	17	Kvæfjord	353
Lillestrøm	18	Dyrøy	354
Vindafjord	19	Røst	355
Nittedal	20	Loabák - Lavangen	356

Sola rangeres høyest i 2023, og foran Oslo og Bærum. Deretter følger Trondheim, Stavanger og Bergen. Industrikommunen Kongsberg er rangert som nummer 7 i årets Kommune-NM. Topprangeringene er stabile fra fjoråret.

Flere kommuner på listen over de 20 høyest rangerte ligger sentralt på Østlandet, som flyplasskommunen Ullensaker, Asker, Lier, og Lillestrøm. Andre er gjerne større by- eller tettstedskommuner langs kysten som Tromsø. I tillegg til Sola og Stavanger, finner vi også Jæren-kommunene Klepp og Sandnes på topp20-listen. Utdannings- og høyteknologistedene Sogndal, Ås og nevnte Kongsberg er også å finne her.

Hovedtyngden av de 20 lavest rangerte kommunene finner vi i de tre nordligste fylkene. I tillegg finner vi også kommunene Aremark i Østfold, Stor-Elvdal og Engerdal i Innlandet og Røyrvik i Trøndelag her.

4.1. Næringslivet

De 20 høyest rangerte kommunene innenfor område næringsliv kjennetegnes av kommuner i det sentrale Østlandsområdet og kommuner med stort innslag av fiskeri og petroleumsvirksomhet i Rogaland, Vestland, Møre og Romsdal og Trøndelag.

Lier er høyest i landet på området næringsliv. Lier trekkes opp av å ha landets nest høyeste andel privat sysselsatte og kommunen kjøper mye tjenester fra private. Kjøpekraften i kommunen er høy og det hentes ikke inn skatt på næringseiendom. Bærum er nummer 2, med landets høyeste inntektsnivå per innbygger. I tillegg er den private sysselsettingen høy og næringslivet variert. Austevoll er nummer 3, med særlig høy andel kommunale kjøp av private tjenester, høy privat sysselsetting og høy kjøpekraft. Oslo ligger høyest i landet på næringsvariasjon, og får 8. plass totalt innen næringsliv i kårningen på kommunenivå. Sola har høyest privat sysselsetting i landet, og et høyt inntektsnivå.

Eiendomsskatten i 2023 var i gjennomsnitt 3155 kroner regnet per sysselsatt, og for 26 kommuner lå nivået på over 30 000 kroner per sysselsatt. Eiendomsskatten er typisk høyest i energi/kraftkommunene, med Aukra på topp med 191 000 kroner regnet per sysselsatt, deretter kommer Modalen og Eidfjord med hhv. 157 000 kroner og 140 000 kroner. 51 kommuner har ingen eiendomsskatt på næringseiendom.

- se tabell neste side...

Tabell 4.2 Næringsliv: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2023

De 20 høyest rangerte kommunene i 2023		De 20 lavest rangerte kommunene i 2023	
	RANGERING		RANGERING
Lier	1	Grane	337
Bærum	2	Fedje	338
Austevoll	3	Bardu	339
Asker	4	Unjárga - Nesseby	340
Nittedal	5	Tydal	341
Moskenes	6	Nissedal	342
Sola	7	Åseral	343
Oslo	8	Træna	344
Herøy i Møre og Romsdal	9	Namsskogan	345
Giske	10	Beiarne	346
Ullensaker	11	Masfjorden	347
Bergen	12	Ulvik	348
Sandnes	13	Iveland	349
Sandefjord	14	Kvitsøy	350
Karmøy	15	Utsira	351
Kongsberg	16	Røst	352
Vestby	17	Værøy	353
Klepp	18	Eidfjord	354
Øvre Eiker	19	Aukra	355
Stavanger	20	Modalen	356

4.2. Arbeidsmarkedet

God tilgang til arbeidskraft er sentralt for vekst og verdiskaping, samtidig som høy deltakelse i arbeidslivet er en indikator på aktiviteten i næringslivet.

Sola rangerer høyest på arbeidsmarked, med Norges høyeste sysselsettingsandel og lav andel uføre. Deretter følger Bærum, som har lavest andel uføre i Norge. Oslo har landets nest høyeste sysselsettingsandel og rangerer på tredjeplass på arbeidsmarked totalt i kåringsnivå.

Seks av de 20 høyest rangerte på arbeidsmarkedsområdet ligger i Vestland fylke. Best i Vestland på dette området er Sogndal, som har lav andel uføre og høy sysselsettingsandel. To plasser ned er Austevoll, som gjør det bra på alle indikatorene på arbeidsmarkedsområdet.

4.3. Demografien

Hovedtrekkene er at kommuner nær arbeidsmarkedene i større byer har høyest befolkningsvekst og flest unge i forhold til eldre, mens kommuner i Innlandet, Nordland,

Tabell 4.3 Arbeidsmarked: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2023

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Sola	1	Bø i Nordland	337
Bærum	2	Leirfjord	338
Oslo	3	Åsnes	339
Bardu	4	Grue	340
Sogndal	5	Lyngen	341
Hjelmeland	6	Froland	342
Austevoll	7	Kvænangen	343
Stavanger	8	Kvæfjord	344
Utsira	9	Våler i Innlandet	345
Gloppen	10	Risør	346
Sirdal	11	Eidskog	347
Aurland	12	Gjerstad	348
Sunnfjord	13	Nordre Land	349
Vindafjord	14	Gratangen	350
Bykle	15	Nord-Odal	351
Gulen	16	Karlsøy	352
Tolga	17	Iveland	353
Alvdal	18	Søndre Land	354
Gol	19	Dyrøy	355
Kvitsøy	20	Loabæk - Lavangen	356

Troms og Finnmarkers svakest på demografiindikatorerne. Høyest rangerer Oslo, Lørenskog og Nannestad. Lørenskog er kommunen med landets høyeste befolkningsvekst. Oslo har høyest andel unge i forhold til eldre, med 2,2 unge per én eldre. Dette er langt foran neste på listen på denne indikatoren, hvor Trondheim som nummer to har 1,7 unge per én eldre. Oslo trekkes imidlertid ned av svak netto utflytting og kun moderat befolkningsvekst. Nannestad gjør det bra på alle indikatorene for demografi, men særlig innenfor befolkningsvekst hvor kommunen får en tredjeplass nasjonalt.

Mange kommuner har tatt imot ukrainske flyktninger de to siste årene. Det bidrar til bedre prestasjon på demografiområdet for en del kommuner, både som følge av økt befolkningsvekst og at flyktningene i gjennomsnitt er yngre enn den eksisterende befolkningen som bidrar til bedre score på indikatoren for unge i forhold til eldre.

Den gjennomsnittlige befolkningsveksten fra 2021-2023 var 0,7 prosent på landsbasis. Dette er opp en tittel fra tilsvarende tre-års gjennomsnitt i fjor. 87 kommuner hadde ingen eller negativ befolkningsvekst.

Tabell 4.4 Demografi: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2023

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Oslo	1	Hyllestad	337
Lørenskog	2	Lebesby	338
Nannestad	3	Nord-Fron	339
Ullensaker	4	Loabák - Lavangen	340
Ås	5	Vang	341
Trondheim - Tråante	6	Råde	342
Lillestrøm	7	Kvæfjord	343
Rælingen	8	Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	344
Klepp	9	Stor-Elvdal	345
Eidsvoll	10	Rødøy	346
Frøya	11	Ålesund	347
Tromsø	12	Solund	348
Time	13	Namsskogan	349
Alta	14	Høyanger	350
Bergen	15	Lødingen	351
Grimstad	16	Måsøy	352
Sandnes	17	Bremanger	353
Strand	18	Røst	354
Holmestrand	19	Røyrvik	355
Sogndal	20	Engerdal	356

I fjor var tallet 144, og to år tilbake 200. Flyktninger til Norge som følge av krigen i Ukraina kan være en forklaring på hvorfor flere kommuner opplever befolkningsvekst i 2023 enn de to foregående årene. 22 kommuner hadde en befolkningsnedgang på 1 prosent eller mer. Befolkningsveksten var høyest i Lørenskog med en vekst på 4,1 prosent. *Nettoinnflytting* innenlands mellom kommunene er per definisjon lik null på landsbasis. 121 kommuner hadde netto utflytting i 2023. I kåringen har tendensen vært at særlig små kommuner har hatt utflytting, men også større bykommuner som for eksempel Oslo, Tromsø, Bodø og Bergen opplevde netto utflytting i 2023. I 2023 er sammenhengen mellom

størrelse og utflytting mindre tydelig enn tidligere år, hvor en årsak til dette kan være innenlands flytting av de ukrainske flyktningene som har kommet til landet.

Unge i alderen 25-34 år som andel av eldre i alderen 55-64 år i arbeidsstyrken var 116 prosent i 2023. Andelen unge er høyest i de store byene (Oslo, Trondheim, Tromsø, Bergen), og i kommuner med utdanningsinstitusjoner (Sogndal, Ås, Alta). Oslo rangerer klart høyest med 218 prosent. Innlandskommuner og små, desentrale kommuner langs kysten dominerer blant de med høyest andel eldre i arbeidsstyrken, med andeler under 40 prosent i Hvaler og på Utsira.

4.4. Kompetansenivået

Kompetanseindikatoren måler antall sysselsatte med høy kompetanse (målt som høyt utdannede eller personer med bestått fagbrev) som andel av totalt antall sysselsatte. Listen over de 20 høyest rangerte innenfor kompetanseområdet domineres av kommuner med kompetansearbeidsplasser som sentrale virksomheter (Kongsberg, Sola, Årdal, Ås, Porsgrunn), de store byområdene (Bærum, Trondheim, Stavanger, Oslo, Bergen). Kongsberg, Sola, Bærum, Trondheim og Horten rangerer

høyt på begge indikatorene for høyere utdanning, men lavere på faglærte. Årdal rangeres på 1. plass for andel sysselsatte med bestått fagprøve, men gjør det også nokså bra innenfor andel med teknisk og naturvitenskapelig utdanning. Blant de 20 lavest rangerte kommunene ligger et flertall i de nordlige fylkene. Kommunene som rangerer lavt har svært lave andeler sysselsatte med høyere utdanning, men ligger gjerne noe nærmere snittet på andel med bestått fagprøve.

Tabell 4.5 Kompetanse: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2023

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Kongsberg	1	Guovdageaidnu - Kautokeino	337
Sola	2	Leirfjord	338
Bærum	3	Søndre Land	339
Trondheim - Tråante	4	Våler	340
Horten	5	Leka	341
Tysvær	6	Frosta	342
Stavanger	7	Loabák - Lavangen	343
Ås	8	Karlsøy	344
Porsgrunn	9	Båtsfjord	345
Årdal	10	Måsøy	346
Oslo	11	Kvæfjord	347
Flatanger	12	Hasvik	348
Sunndal	13	Træna	349
Modalen	14	Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	350
Bergen	15	Røst	351
Sogndal	16	Aremark	352
Lund	17	Flakstad	353
Sørfold	18	Gamvik	354
Grimstad	19	Værøy	355
Verdal	20	Moskenes	356

Sysselsatte med minst *fire års høyere utdanning* som andel av sysselsatte utgjør i gjennomsnitt 13,9 prosent på landsbasis. Det er også en tydelig korrelasjon mellom befolkningsstørrelse og høyere utdanning. 77 kommuner har en andel på under 5 prosent. 8 kommuner har en andel over 15 prosent, hvor Bærum og Oslo er på topp med mer enn 24 prosent.

Andelen med *teknisk og naturvitenskapelig utdanning* er også positivt korrelert med kommunestørrelse, men i mindre grad enn høyere utdanning. Gjennomsnittet er 4,1 prosent. Andelen er høyest i Kongsberg med 10,3 prosent, deretter kommer Horten med 8,1 prosent og Bærum med 7,2 prosent.

For *fagprøveutdanning* er det en negativ sammenheng mellom befolkningsstørrelse og utdanningsnivå. Det vil si at mindre kommuner har større innslag av sysselsatte med fagbrev enn større kommuner. Gjennomsnittet for befolkningen som hele er på 16,4 prosent. Årdal har en andel på hele 35,8 prosent, deretter følger Sunndal, Sokndal, Verdal, Rindal, Åfjord, Sørfold, Meløy, Kvitsøy, Heim, Kvinesdal, Bokn, Våler i Innlandet, Namsskog og Flatanger, som alle har andeler over 30 prosent.

4.5. Kommuneøkonomien

Kommunene som gjør det best innenfor kommuneøkonomi ligger hovedsakelig på Østlandet og på Sør-Vestlandet. Aukra på topp skiller seg ut med landets høyeste kommuneinntekter i forhold til utgifter og kommunale betalingsevne. Samtidig har kommunen høye administrasjonsutgifter. Ålesund har landets laveste administrasjonsutgifter. Ullensaker, Nannestad og Oslo skiller seg positivt ut med en mindre aldrende befolkning. De lavest rangerte kommunene er generelt små. Blant de 20 lavest rangerte kommunene har flertallet mindre enn 1000 innbyggere, og alle har 3000 eller færre innbyggere.

Gjennomsnittlig *resultatgrad* for kommunene er 0,8 prosent i 2023. Dette er lavere enn i 2022 da den var 3,0 prosent. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi anbefaler at nivået for kommuner utgjør 1,75 prosent overtid. Toppllasseringene på denne indikatoren domineres av kraftkommuner, hvor Aukra, Vaksdal og Ål har høyest resultatgrad nasjonalt. 160 kommuner har negativt driftsresultat i 2023, og Moskenes, Vevelstad og Os har svakest resultatgrad.

Kommunal betalingsevne måles som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter. Arbeidskapital er omløpsmidler eks. premieavvik fratrukket kortsiktig gjeld. Indikatoren er i gjennomsnitt 13,1 prosent på landsbasis. 26 kommuner har negativ *arbeidskapital på balansedagen 31.12.23*, der nordlandskommunene Moskenes, Hamarøy og Fauske rangerer lavest. Til tross for at høy arbeidskapital er bedre for robustheten i kommuneøkonomien enn lav arbeidskapital, må det tas i betraktning at negativ arbeidskapital ikke er ensbetydende med negativ likviditetsbeholdning. Kommuner som utsetter låneopptak midlertidig ved å trekke på tilgjengelig likviditet vil kunne fremstå med negativ arbeidskapital i kommuneregnskapet dersom budsjetterte låneopptak ikke er gjennomført ved regnskapsavleggelsen.

Aldring er et anslag på befolkningen over 80 år tjuer år fram i tid, og indikerer framtidige utgifter som følge av at en større andel er eldre. Ifølge SSBs befolkningsframskrivninger forventes det at befolkningen over 80 år vil utgjøre i gjennomsnitt 11,4 prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder i 2043. Andelen er økende over tid. For mange kommuner anslås andelen vesentlig større, for 45 kommuner mer enn 25 prosent. Rogalands kommuner og sentrale østlandskommuner scorer best på denne indikatoren. Små og mindre sentrale kommuner scorer generelt svakere.

Tabell 4.6 Kommuneøkonomi: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Aukra	1	Lierne	337
Klepp	2	Loabák - Lavangen	338
Nannestad	3	Tydal	339
Ullensaker	4	Hamarøy	340
Trondheim - Tråante	5	Bindal	341
Ås	6	Rollag	342
Gjerdrum	7	Fedje	343
Lillestrøm	8	Dønna	344
Lørenskog	9	Vanylven	345
Sola	10	Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	346
Eidsvoll	11	Solund	347
Sandnes	12	Ibestad	348
Rælingen	13	Dyrøy	349
Nittedal	14	Utsira	350
Gjesdal	15	Osen	351
Oslo	16	Modalen	352
Tysvær	17	Leka	353
Våler	18	Vevelstad	354
Kristiansand	19	Moskenes	355
Nes	20	Røyrvik	356

4.6. Endringer i kommunenes rangeringer over tid

Tabellen under viser de 20 høyest og lavest rangerte kommunene i årets Kommune-NM, med deres endringer i rangeringen fra 2017. Det er relativt stabilt i toppen.

Vindafjord er kommunen i toppen som har klatret mest, med 17 plasser de siste syv årene.

Tabell 4.7 Endringer i rangeringer 2017-2023

De 20 høyest rangerte kommunene i 2023		De 20 lavest rangerte kommunene i 2023	
	ENDRINGER		ENDRINGER
Sola	1	Ibestad	9
Oslo	-1	Kvæangen	9
Bærum	0	Nord-Odal	-21
Trondheim - Tråante	1	Moskenes	-133
Stavanger	4	Aremark	3
Bergen	4	Lyngen	-20
Ås	1	Stor-Elvdal	-13
Kongsberg	-1	Karlsøy	7
Sandnes	2	Grane	-22
Klepp	6	Værøy	-7
Austevoll	-7	Søndre Land	-15
Lier	2	Unjárga - Nesseby	-19
Ullensaker	-7	Bindal	3
Sogndal	-2	Engerdal	-15
Asker	0	Røyrvik	-30
Tysvær	8	Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	-19
Tromsø	-4	Kvæfjord	0
Lillestrøm	0	Dyrøy	1
Vindafjord	12	Røst	-5
Nittedal	-3	Loabák - Lavangen	-13

Tabellen under viser kommunene med størst fremgang og tilbakegang på totalindikatoren siden 2017. Tabellen viser prosentvis endring i totalindikatoren og områdeindikatorerne fra 2017 til 2023, rangert blant alle kommuner. Det er et flertall av små kommuner i listen. Listen

over de lavest rangerte kommunene er ofte dominert av kommuner med få bosatte, og det skal ofte relativt sett mindre endringer til i arbeidsmarked og demografi for å få større utslag i totalrangeringen for småkommuner enn for større kommuner. Eksempelvis vil innflytting

av et gitt antall personer til en kommune gjøre større prosentvist utslag for små kommuner enn for større. Dersom innflytterne også har høyere utdanning vil

indikatorerne innenfor kompetanse i tillegg kunne endres betydelig. Tilsvarende vil rangeringen kunne falle betydelig hvis små kommuner opplever utflytting.

Tabell 4.8 Prosentvis endring siden 2017, alle kommuner

Alle kommuner							
	TOTAL	Næringsliv	Arbeidsmarked	Demografi	Kompetanse	Kommune-økonomi	TOTAL
Mest fremgang	Prosentvis endring siden 2017						Rang 2023
Vevelstad	15,1	15,4	8,6	26,5	163,5	-28,7	285
Evenes	11,1	8,5	15,2	10,6	66,1	-6,7	233
Heim	9,3	28,0	-2,5	13,8	10,4	-5,1	110
Steigen	9,2	1,6	17,7	16,3	30,5	-2,5	181
Fedje	8,4	12,7	5,9	16,1	26,3	-9,3	303
Bø i Nordland	7,6	9,3	1,5	14,8	31,3	-3,2	314
Hasvik	7,5	6,4	47,7	-1,2	19,5	-10,1	336
Hjartdal	6,7	14,1	-1,5	16,6	17,7	-7,9	229
Loppa	6,1	7,1	-10,1	33,6	33,8	-3,4	313
Andøy	6,1	11,2	4,6	5,2	22,8	-6,3	198

Mest tilbakegang	Prosentvis endring siden 2017						Rang 2023
Moskenes	-12,8	2,0	-17,8	-10,6	23,5	-43,2	340
Loabák - Lavangen	-11,9	8,9	-26,2	-21,1	-21,0	-12,2	356
Leka	-8,8	-6,9	-21,5	29,9	3,4	-28,8	322
Bykle	-7,1	-6,6	-15,0	5,2	1,0	-10,2	91
Austevoll	-7,1	-13,5	1,6	-10,2	-2,9	-4,9	11
Røyrvik	-7,0	5,6	0,0	-27,0	11,6	-32,3	351
Nissedal	-6,3	-7,2	-14,2	-0,3	15,0	-8,9	286
Røst	-6,3	-8,0	-0,5	2,5	6,0	-18,5	355
Åseral	-6,2	2,5	-7,9	-3,8	0,3	-17,1	226
Meløy	-6,1	0,9	-18,3	2,0	8,3	-16,5	291

Blant store kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, har Orkland i Trøndelag størst fremgang mellom 2017 og 2023. Det er særlig fremgang innenfor næringsliv og kompetanse som har bidratt til dette. Ullensaker er kommunen med størst tilbakegang i kategorien for store kommuner, som følge av tilbakegang på alle kområder

unntatt kompetanse. Årets vinner av Kommune-NM Sola ligger også høyt oppe på topplisten over store kommuner som har hatt mest fremgang siden 2017. Det er særlig innenfor arbeidsmarked og kompetanse fremgangen har vært sterk.

Tabell 4.9 Prosentvis endring siden 2017, kommuner med > 10 000 innbyggere

> 10 000 innbyggere							
	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL
Mest fremgang	Prosentvis endring siden 2017						Rang 2023
Orkland	5,7	21,3	-2,2	5,7	12,8	-7,3	162
Narvik	4,8	17,2	2,3	5,0	7,3	-10,9	208
Notodden	2,9	4,5	-1,5	5,1	24,1	-5,7	201
Klepp	2,5	2,4	1,5	1,1	15,2	-0,4	10
Holmestrand	2,4	3,4	-1,6	6,8	14,5	-3,4	68
Kristiansund	2,4	0,7	4,1	7,7	10,3	-4,3	127
Eigersund	2,3	-0,5	4,2	7,7	19,3	-6,3	48
Time	1,7	1,5	0,3	4,2	16,2	-4,4	21
Tysvær	1,6	3,5	-1,5	2,7	12,0	-4,3	16
Sola	1,3	-1,3	6,9	-2,0	11,3	-5,4	1

Mest tilbakegang	Prosentvis endring siden 2017						Rang 2023
Ullensaker	-5,1	-3,2	-10,4	-7,5	9,9	-4,1	13
Ålesund	-4,8	1,8	-0,5	-30,7	11,1	-6,5	41
Aurskog-Høland	-4,1	1,6	-10,4	-8,5	16,1	-8,5	193
Bjørnafjorden	-3,9	-0,1	-9,5	-7,7	10,6	-6,4	47
Askøy	-3,9	-1,7	-7,2	-10,3	12,2	-5,3	70
Frogn	-3,9	-1,9	-6,4	2,2	2,1	-10,6	158
Stjørdal	-3,8	-0,5	-5,2	-8,2	5,4	-8,0	69
Lillesand	-3,7	1,7	-9,3	-7,9	9,1	-8,2	101
Namsos	-3,3	0,4	-7,3	-1,8	13,2	-11,9	238
Nesodden	-3,3	1,0	-8,1	-6,6	4,9	-5,0	140

Ser vi på mellomstore kommuner med innbyggere mellom 5 000 og 10 000, ligger flertallet av de med størst fremgang i Trøndelag og i Møre og Romsdal. Heim er den mellomstore kommunen med størst fremgang, som særlig kommer på området for næringsliv, men også innenfor demografi og kompetanse. Blant

kommunene med størst tilbakegang er den geografiske spredningen større. Austevoll er kommunen med størst tilbakegang blant de mellomstore kommunene, men kommunen rangerer fortsatt godt med en 11. plass nasjonalt. Flertallet av de øvrige kommunene med mest tilbakegang rangerer om lag midt på treet.

Tabell 4.10 Prosentvis endring siden 2017, kommuner med mellom 5 000 og 10 000 innbyggere

Mellom 5 000 og 10 000 innbyggere							
	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL
Mest fremgang	Prosentvis endring siden 2017						Rang 2023
Heim	9,3	28,0	-2,5	13,8	10,4	-5,1	110
Ål	5,1	4,0	-3,4	22,5	13,6	3,2	62
Hitra	3,5	19,6	-4,9	4,2	5,1	-7,6	123
Vestnes	2,9	0,6	-0,5	17,0	19,9	-7,4	214
Herøy i Møre og Romsdal	2,6	4,5	7,1	0,0	23,9	-11,5	67
Kvinesdal	2,2	0,7	2,2	2,3	14,5	-1,8	183
Rauma	2,0	3,3	-1,6	12,1	6,6	-5,2	63
Vindafjord	1,8	1,9	1,4	6,4	12,7	-6,2	19
Inderøy	1,8	4,4	-5,4	7,5	17,0	-6,0	148
Tinn	1,5	0,5	-1,0	0,8	8,9	2,8	239

Mest tilbakegang	Prosentvis endring siden 2017						Rang 2023
Austevoll	-7,1	-13,5	1,6	-10,2	-2,9	-4,9	11
Meløy	-6,1	0,9	-18,3	2,0	8,3	-16,5	291
Årdal	-5,8	-4,3	-15,3	15,1	3,6	-16,4	169
Råde	-5,7	-2,6	-7,3	-23,6	9,4	-1,1	175
Frøya	-5,3	-5,6	-6,6	-4,4	24,6	-13,3	66
Sveio	-4,9	-2,6	-9,5	-13,6	19,2	-5,3	185
Øyer	-4,5	-0,6	-11,2	-9,1	17,9	-7,6	207
Midtre Gauldal	-4,3	-1,2	-14,2	-1,7	21,5	-9,6	190
Våler	-4,0	2,5	-9,3	-7,2	10,6	-9,5	160
Farsund	-4,0	-0,6	-11,1	-8,5	7,0	-3,2	192

Vedlegg 1.

Beregningsmetode og datagrunnlag

V1.1 Sammenlignbarhet med tidligere kåringer

Indikatorsettet er i hovedsak uendret fra fjorårets kåring. På indikatoren for aldring er nevneren endret fra aldersspenn 16-66 år til 15-74 år. For størrelser målt i faste priser er prisdeflatoren endret til å regne om til 2023-priser.

SSB reviderer datamaterialet på enkelte størrelser. Dette kan medføre noe avvik mellom indikatorverdiene i årets og fjorårets publisering. Normalt vil ikke slike revisjoner være store, men kan likevel gi utslag på rangeringene i Kommune-NM.

På enkelte indikatorer hentes tallgrunnlaget fra andre tabeller hos SSB enn tidligere.

Fra og med 2024 er Haram kommune skilt ut fra Ålesund kommune. For tall før 2024 er Haram inkludert i Ålesunds tall. Haram kommune er ikke inkludert i årets kåring som selvstendig kommune på grunn av manglende tallgrunnlag.

Fylkestall med den nye fylkesstrukturen gjeldende fra 2024 er beregnet ved å summere kommunale tall.

V1.2 Beregningsmetode

Kommune-NM beregnes slik at en kan sammenligne kommunene og fylkene prestasjon over tid, etter samme prinsipp som FNs Human Development Index for sammenligninger mellom land og over tid. På denne måten kan en vurdere for eksempel en kommunes tilstand i dag med en annen kommune i et annet år, ikke bare for enkeltindikatorene, men også for områdeindikatorene og totalindikatoren.

Totalindikatoren, som er grunnlag for rangeringen i Kommune-NM, fremkommer som et gjennomsnitt av den indekserte verdien for hver enkelt indikator som inngår.

Enkeltindikator

For hver enkeltindikator sorteres kommunene fra beste verdi til laveste verdi. Og rangeres kommunene 1-356.

Hovedindikator og områdeindikator

For hver indikator I^j indekseres kommune n i år t i en skalert verdi mellom 0-1 etter følgende beregningsformel,

$$(1) I_{nt}^j = \frac{V_{nt}^j - V_{min}^j}{V_{max}^j - V_{min}^j}$$

der V_{nt}^j er observert verdi og V_{min} og V_{max} er hhv laveste og høyeste observerte verdi i paneldatasettet for indikator j . For indikatorer der høyere verdi tolkes som negativ utvikling gir en svakere indikator (som arbeidsledighet), trekkes observert verdi fra maxverdi over brøkstrekken.

De fem områdeindeksene for hver kommune og år beregnes som gjennomsnittet av indeksene for de enkelte indikatorene (1) innenfor hvert område. Områdene og de tilhørende enkeltindikatorer er beskrevet tidligere i rapporten.

Hovedindikatoren beregnes som gjennomsnittet av indeksene for enkeltindikatorer.

Dette danner grunnlaget for rangering av henholdsvis områdeindikatorer og hovedindikatoren for hvert år fra 1-356, samtidig som vi kan sammenligne nivå på områdeindikatorer mellom kommuner (og fylker) og over år, se figurer i fylkesgjennomgangen for eksempel.

